BERLINGSKE
2. SEKTION LØRDAG 16. SEPTEMBER 2023

Vi nok regne med, at G20-topmødet i New Delhi repræsenterer den nye »normal« i international politik, som vi må forberede os på. En verden af om ikke fjender så i hvert fald konkurrenter. skriver Marlene Wind. Foto: Evelyn Hockstein/ Reuters/Ritzau Scanpix

Når EU skal udvides, bør vi sætte de nye lande under »demokratisk administration«

INTERNATIONAL DEBAT
Marlene Wind

Mange havde ikke meget andet end overbærende smil tilovers for EUs kommissionsformand von der Leyen, da hun for fire år siden i sin første såkaldte »State of the Union«-tale lancerede ambitionen om en såkaldt »geopolitisk kommission«.

I dag griner man ikke mere. Hele EU er i fuld firspring på vej imod ikke bare selv at indtage denne rolle, men i høj grad også at blive opfattet som sådan på den internationale scene. Transformation fra marked til global supermagt, har på ingen måde nået sit endemål, men er undervejs i rekordfart på grund af krigen i Ukraine. Derfor er begrebet »Zeitenwende« i dag kommet til at signalere langt mere og andet end en ren tysk nyorientering af sikkerhedspolitikken.

I von der Leyens seneste »state of the Union« tale, som blev afholdt i Strasbourg i onsdags, løftede hun en flig af sløret for, hvad det er for udfordringer, vi i dag står overfor. Kommissionsformanden undlod behændigt at annoncere, hvorvidt hun selv satser på at skulle føre en geopolitisk - ikke bare kommission, men union - ud i livet efter næste års EP-valg, eller om hun har andre planer. Alligevel indeholdt talen nogle interessante pejlemærker ikke bare for geopolitikken, men i høj grad også for den store udvidelse af fællesskabet, som vi skal i gang med at forberede.

Vi fik dog til en start en forsmag på, hvad det er for et nyt fjendtligt miljø, Europa skal navigere i fremover, i sluterklæringen fra det netop overståede G20 topmøde i New Delhi.

Ikke meget at være stolt af

I modsætning til sidste års G20-erklæring lykkedes det ikke EU og USA at få de øvrige lande med på en fordømmelse af den russiske invasion af Ukraine. Det eneste, man kunne enes om, var at understrege respekten for territorial integritet i al almindelighed.

Trods den indiske premierminister Modis store smil over det fælles slutdokument, var der ikke meget at være stolte af for Vesten, som Ukraines udenrigstalsmand, Oleg Nikolenko, efterfølgende formulerede det. Og det har han utvivlsomt ret i.

Alligevel skal vi nok regne med, at topmødet i New Delhi repræsenterer den nye »normal« i international politik, som vi derfor også må forberede os på. En verden af om ikke fjender så i hvert fald konkurrenter, som vi ganske vist bliver nødt til at samarbejde med, men samtidig skal undgå afhængighed af.

Det betyder, at vi skal være bedre til at dæmme op for fjendtlige udenlandske investeringer, desinformation og påvirkning via nye former for kunstig intelligens, som von der Leyen fremhævede. Vi skal også droppe naiviteten omkring indblanding i nationale valg, sponsorater og de påvirkningskampagner, som i stigende grad vælter ind over de europæiske grænser, uden vi bemærker det.

> Også almindelige europæere skal til at opfatte sig selv som en del af en større fortælling og bidrage til at forsvare demokratiske værdier langt mere offensivt.

Det var derfor heller ikke overraskende, at von der Leyen gentog Bidens mantra om en mere og mere tydelig konflikt mellem autokrati og demokrati. Som hun lidt storladent, men præcist formulerede det med reference til Ukraine-krigen:

»Det er en krig mod vores energi, en krig mod vores økonomi, en krig mod vores værdier og en krig mod vores fremtid. Det handler om autokrati mod demokrati. Og jeg står her med den overbevisning, at med mod og solidaritet vil Putin fejle, og Europa vil sejre«.

»Demokratisoldater«

Også almindelige europæere skal til at opfatte sig selv som en del af en større fortælling og bidrage til at forsvare demokratiske værdier langt mere offensivt.

En ny form for »demokratisoldater« - kunne hun passende have tilføjet. Mange har allerede vist udstrakt grad af samfundssind ved at tage ukrainske flygtninge, hvilket kommissionsformanden også understregede og takkede for. Men også den kommende udvidelse af EU med Ukraine, Moldova og Vestbalkan vil kræve meget af os. Den vil - indrømmede hun overraskende - med stor sandsynlighed betyde traktatændringer og dermed nedsættelse af et nyt konvent, som vi oplevede det i nullerne, da den europæiske forfatning var på tegnebrættet.

Traktatændringer er ellers noget, som de fleste nationale politiske ledere har meget lidt appetit på, grundet frygten for folkeafstemninger. De er dog helt nødvendige, hvis vi skal undgå, at et EU med 30+ medlemmer bliver en snakkeklub, hvor alle kan nedlægge veto efter for godt befindende.

Til manges lettelse fik von der Leyen også understreget, at en ny udvidelse ikke må lede til en slækkelse af kravene til demokrati, retsstat og korruptionsbekæmpelse. Det er dermed tydeligt, at EU skal have hånden langt mere på rattet i forhold den sidste store EU-udvidelse i 2004, hvor Danmark spillede en central rolle.

Vi kommer til at levere mere og andet end skruer, mursten og søm, når for eksempel Ukraine skal genopbygges. Ligesom under den finansielle krise, hvor EU og IMF overtog ansvaret for økonomierne i Grækenland, Irland og Portugal i en periode for at få landene på ret køl, kan en håndholdt demokrati- og retsstatsopbygning meget vel blive ikke bare nødvendig, men i særdeleshed også en ønskværdig konsekvens af en hurtig udvidelse. Ikke mindst for landene selv.

Marlene Wind er professor på statskundskab og iCourts på juridisk fakultet ved Københavns Universitet samt rådgiver for EUs udenrigschef